

Tlf: 46 37 30 33
roskilde@bdo.dk
www.bdo.dk

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab
Ringstedvej 18
DK-4000 Roskilde
CVR-nr. 20 22 26 70

REGION HOVEDSTADEN
Revisionsberetning nr. 18
VEDRØRENDE ÅRSREGNSKABET 2017
Side 598 - 621

1	KONKLUSION PÅ REVISIONEN AF REGIONENS ÅRSREGNSKAB FOR 2017	598
1.1	INDLEDNING	598
1.2	LEDELSENS REGNSKABSERKLÆRING	598
1.3	IKKE-KORRIGEREDE FORHOLD	598
1.4	REVISIONSPÅTEGNING - KONKLUSION PÅ DEN UDFØRTE REVISION	599
1.5	REVISIONENS BEMÆRKNINGER	602
1.5.1	Generelt	602
1.5.2	Revisionens bemærkninger til årsregnskabet	602
1.5.3	Opfølgning på tidligere revisionsbemærkninger	602
2	VURDERING AF REGIONENS ØKONOMI	604
2.1	INDLEDNING	604
2.2	VURDERING AF BÆREDYGTIG DRIFT	604
2.3	DET LIKVIDE BEREDSKAB	604
2.4	SAMMENFATNING OG KONKLUSION	605
3	REVISIONSMETODIK OG -STRATEGI	605
3.1	VÆSENTLIGHEDSNIVEAU	605
3.2	DRØFTELSE MED LEDELSEN OM BESVIGELSER	606
3.3	DEN LØBENDE REVISION	606
3.4	JURIDISK-KRITISK REVISION OG LOVPLIGTIG FORVALTNINGSREVISION, JF. STANDARDERNE FOR OFFENTLIG REVISION (SOR 6 OG 7)	607
3.5	DEN AFSLUTTENDE REVISION	608
4	REVISION AF REGIONENS INTERNE IT-KONTROLLER	609
5	REVISION AF ÅRSREGNSKABET	610
5.1	ÅRSREGNSKABETS OPBYGNING OG INDHOLD	610
5.2	FORRETNINGSGANGE FOR REGNSKABSAFLÆGGELSEN	610
5.3	BUDGET- OG BEVILLINGSKONTROL	610
5.4	TILSKUD OG BIDRAG	610
5.5	REFUSION AF KØBSMOMS	611
5.6	LØNNINGER OG VEDERLAG	611
5.7	SYGESIKRING	611
5.8	ANLÆGSVIRKSOMHED	612
5.9	BALANCEN	612
5.9.1	Generelt	612
5.9.2	Materielle og immaterielle anlægsaktiver	612
5.9.3	Øvrige aktiver	613
5.9.4	Hensættelser	613
5.9.5	Gæld	613
5.10	PANTSÆTNINGER OG EVENTUALPOSTER	614
5.11	LÅNOPTAGELSE	614

6	REVISION AF DE SOCIALE REGNSKABER - OMRÅDER MED STATSREFUSION	614
6.1	PERSONSAGER	614
6.2	REGNSKABSAFLÆGGELSE OG RESTAFREGNING AF REFUSION	615
7	KVALITETFONDSBYGGERIER	615
8	AFGIVNE REVISIONSBERETNINGER OG PÅTEGNEDE OPGØRELSE MV.	616
8.1	REVISIONSBERETNINGER AFGIVET TIL REGION HOVEDSTADEN	616
8.2	DIALOG MED POLITISK OG ADMINISTRATIV LEDELSE	616
8.3	PÅTEGNEDE OPGØRELSE, ØVRIGE OPGAVER SAMT REDEGØRELSE	616
9	REVISORS ERKLÆRING	616

Til Regionsrådet i Region Hovedstaden

1 KONKLUSION PÅ REVISIONEN AF REGIONENS ÅRSREGNSKAB FOR 2017

1.1 INDLEDNING

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab har den 15. juni 2018 afsluttet revisionen af Region Hovedstadens regnskab for året 2017.

I henhold til Lov om regioner og om nedlæggelse af amtskommunerne, Hovedstadens Udviklingsråd og Hovedstadens Sygehusfællesskab og revisionsregulativet for Region Hovedstaden afgives hermed beretning om den udførte revision.

Hovedtallene udviser (mio. kr.):

Resultatopgørelse (omkostningsbaseret)	Regnskab 2017	Regnskab 2016
Driftsresultat før finansieringsindtægter	-36.286,5	-35.667,7
Finansieringsindtægter	36.919,2	36.216,9
Driftsresultat	632,7	549,2
Balance	Ultimo 2017	Ultimo 2016
Aktiver	29.308,3	27.064,3
Egenkapital	8.029,0	7.560,2

Positive tal = overskud/tilgodehavender.

Negative tal = underskud/gæld.

1.2 LEDELSENS REGNSKABSERKLÆRING

I forbindelse med revisionen af årsregnskabet har regionsrådsformanden og regionsdirektøren over for os afgivet en regnskabserklæring vedrørende regnskab 2017.

1.3 IKKE-KORRIGEREDE FORHOLD

I henhold til internationale revisionsstandarder skal vi informere om forhold, som ikke er korrigeret i årsregnskabet.

I forbindelse med regnskabsaflæggelsen for 2017 er der ikke konstateret forhold, som ikke er korrigeret i årsregnskabet.

I forbindelse med revisionen af regnskabet, er der således i samarbejde med regionen foretaget en række korrektioner af mindre fejl og manglende indre sammenhænge i regnskabet m.v.

Der er herudover foretaget en enkelt større regulering i forhold til det til revisionen fremsendte regnskab, idet der er sket korrektion af indtægtsbeløbet vedrørende finansiering af statslig meraktivitet på sundhedsområdet. Der er medtaget indtægter for 198 mio. kr. mere i det endelige og nu foreliggende regnskab, og der er i øvrigt foretaget korrektion af afledte virkninger af dette.

Korrektionen kan henføres til, at den indregnede statslige finansiering på sundhedsområdet i det til revisionen fremsendte regnskab blandt andet var baseret på et skøn over forventet meraktivitet. Dette skøn udgjorde på tidspunktet for regionens regnskabsudarbejdelse 178 mio. kr. Den faktiske indtægt

efter slutopgørelsen er endeligt opgjort til 376 mio. kr., svarende til en forøgelse af indtægterne med ovennævnte 198 mio. kr.

1.4 REVISIONSPÅTEGNING - KONKLUSION PÅ DEN UDFØRTE REVISION

Vi har ved revisionen ikke konstateret forhold af en sådan væsentlighed eller karakter, at det kommer til udtryk i påtegningen på årsregnskabet.

Vi har forsynet årsregnskabet med følgende påtegning:

“DEN UAFHÆNGIGE REVISORS REVISIONSPÅTEGNING

Til Regionsrådet i Region Hovedstaden

REVISIONSPÅTEGNING PÅ ÅRSREGNSKABET

Konklusion

Vi har revideret årsregnskabet for Region Hovedstaden for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017, der omfatter regnskabspraksis, resultatopgørelse, balance, pengestrømsopgørelse, noter, og obligatoriske oversigter med følgende hovedtal:

Driftsresultat på 632,7 mio. kr.

Aktiver i alt på 29.308,3 mio. kr.

Egenkapital i alt på 8.029,0 mio. kr.

Årsregnskabet udarbejdes efter kravene i bekendtgørelse om regioners budget og regnskabsvæsen, revision mv.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bekendtgørelse om regioners budget og regnskabsvæsen, revision mv.

Vores konklusion er konsistent med vores revisionsberetning til Regionsrådet.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt standarderne for offentlig revision, idet revisionen udføres på grundlag af bestemmelserne i lov om regioner og nedlæggelse af amtskommunerne, Hovedstadens Udviklingsråd, Hovedstadens Sygehusfællesskab (regionsloven). Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit “Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet”. Vi er uafhængige af regionen i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Efter vores bedste overbevisning er der ikke udført forbudte ikke-revisionsydelser som omhandlet i bekendtgørelse om kommunal og regional revision.

Udover den lovpligtige revision, har vi afgivet erklæringer på projektregnskaber, andre erklæringer, der er pålagt regionen, samt diverse rådgivningsopgaver. Der henvises til revisionsberetningens bilag, for en detaljeret opstilling af opgaver.

Vi blev af Regionsrådet første gang antaget som revisor for regionen den 21. august 2012 for regnskabsåret 2013 og 4 år frem og har fået revisionsopgaven forlænget i 2 år, til udgangen af 2018. Vi har således varetaget revisionen i en samlet opgaveperiode på 5 år frem til og med regnskabsåret 2017.

Centrale forhold ved revisionen

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af årsregnskabet for regnskabsåret 2017. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af årsregnskabet som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold.

Kvalitetsfondsregnskaber på sundhedsområdet for 2017

Sundheds- og Ældreministeriet har i 2007 afsat 25 mia. kr. i en kvalitetsfond til statslig medfinansiering af 16 sygehusbyggerier i regionerne, hvoraf de 6 byggerier er hos Region Hovedstaden.

Regionen skal ifølge ministeriets "Regnskabsinstruks til behandling af tilskud fra Kvalitetsfonden til sygehusbyggeri" kvartalsvist rapportere om projektets risiko, økonomi, byggeriets fremdrift, samt indhold og kvalitet i henhold til ændringer i projektets prioriterings- og besparelseskatalog. Kvartalsrapporteringen påbegyndes efter ministeriets godkendelse af regionens udbetalingsanmodning for det enkelte kvalitetsfondsbyggeri.

Region Hovedstaden har i 2017 afgivet kvartalsrapporter for 4 af kvalitetsfondsbyggerierne. Regionens samlede forbrug i 2017 for de 4 byggerier udgør 1.049,3 mio. kr.

Ud fra vores professionelle vurdering er revisionen af Kvalitetsfondsbyggerierne for 2017 af stor betydning for den finansielle revision, da der er væsentlige udgifter på dette område, som finansieres af staten.

For kvartalsrapporteringerne skal der ifølge ministeriets Regnskabsinstruks til behandling af tilskud fra Kvalitetsfonden til sygehusbyggeri afgives en revisionserklæring med en høj grad af sikkerhed om projektets økonomiske forbrug og med en begrænset grad af sikkerhed om projektets fremdrift.

Vores behandling i revisionen

Vores væsentligste revisionshandlinger vedrørende revisionen af kvartalsrapporterne for kvalitetsfondsregnskaberne for 2017 har været:

- at påse om kvartalsrapporternes skemaer og bilag er udarbejdet iht. krav i Regnskabsinstruks til behandling af tilskud fra Kvalitetsfonden til sygehusbyggeri
- at stikprøvevis kontrollere forbrug ved afstemning til bogføring samt bilagsgennemgang og lønrevision
- at vurdere i forbindelse med gennemgang af forbrug om regionen foretager økonomiske hensyn ved forvaltningen af midlerne
- at påse den uafhængige risikovurdering udarbejdet af "Det Tredje øje"
- at kontrollere at regionens deponerede beløb er tilstrækkelige iht. Bekendtgørelse om regional medfinansiering af kvalitetsfondsinvesteringer i en moderne sygehusstruktur i 2017

Fremhævelse af forhold vedrørende revisionen

Regionen har i overensstemmelse med kravene i bekendtgørelse om regioners budget- og regnskabsvæsen, revision m.v. medtaget det af Regionsrådet godkendte årsbudget for 2017 som sammenligningstal i årsregnskabet for 2017. Disse sammenligningstal har ikke været underlagt revision.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med bekendtgørelse om regioners budget- og regnskabsvæsen, revision mv. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere Regionens evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere Regionen, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt standarderne for offentlig revision, jf. bekendtgørelse om Regioners budget- og regnskabsvæsen, revision mv., altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugere træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt standarderne for offentlig revision, jf. bekendtgørelse om Regioners budget- og regnskabsvæsen, revision mv., foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.

Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af Regionens interne kontrol.

Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.

Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om Regionens evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at Regionen ikke længere kan fortsætte driften.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Andre Oplysninger end årsregnskabet og revisors erklæring herom

Ledelsen er ansvarlig for Andre Oplysninger. Andre Oplysninger omfatter oplysninger i årsberetningen, som ikke er omfattet af årsregnskabet og vores erklæring herom.

Vores konklusion om årsregnskabet dækker ikke Andre Oplysninger, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om disse.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse Andre Oplysninger og i den forbindelse overveje, om Andre Oplysninger er væsentligt inkonsistente med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation. Hvis vi på grundlag af det udførte arbejde konkluderer, at der er væsentlig fejlinformation i Andre Oplysninger, skal vi rapportere om dette forhold.

Vi har ingenting at rapportere i den forbindelse.

ERKLÆRING I HENHOLD TIL ANDEN LOVGIVNING OG ØVRIG REGULERING

Udtalelse om juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision

Ledelsen er ansvarlig for, at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Ledelsen er også ansvarlig for, at der er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de aktiviteter, der er omfattet af årsregnskabet. Ledelsen har i den forbindelse ansvar for at etablere systemer og processer, der understøtter sparsommelighed, produktivitet og effektivitet.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at gennemføre juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision af udvalgte emner i overensstemmelse med standarderne for offentlig revision. I vores juridisk-kritiske revision efterprøver vi med høj grad af sikkerhed for de udvalgte emner, om de undersøgte dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i bevillinger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis. I vores forvaltningsrevision vurderer vi med høj grad af sikkerhed, om de undersøgte systemer, processer eller dispositioner understøtter skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de aktiviteter, der er omfattet af årsregnskabet.

Hvis vi på grundlag af det udførte arbejde konkluderer, at der er anledning til væsentlige kritiske bemærkninger, skal vi rapportere herom i denne udtalelse.

Vi har ingen væsentlige kritiske bemærkninger at rapportere i den forbindelse.”

1.5 REVISIONENS BEMÆRKNINGER

1.5.1 Generelt

Revisionsbemærkninger, der skal behandles af Regionsrådet og fremsendes til tilsynsmyndigheden, er anført under afsnit 1.5.2.

Vi har pligt til løbende at vurdere, om der skal skrives en revisionsbemærkning, hvis

- regnskabs poster ikke er i overensstemmelse med Regionsrådets beslutninger
- der er handlet i strid med gældende love og bestemmelser
- lovligheden af en post eller disposition anses for tvivlsom
- der ved gennemgang af de etablerede forretningsgange konstateres væsentlige mangler i kontrolmæssig henseende, idet revisionen samtidig kan fremsætte forslag til udbedring af konstaterede mangler
- foreskrevne forretningsgange i øvrigt ikke er fulgt
- udførelsen af Regionsrådets og udvalgenes beslutninger ikke er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde

1.5.2 Revisionens bemærkninger til årsregnskabet

Den udførte revision har ikke givet anledning til bemærkninger.

1.5.3 Opfølgning på tidligere revisionsbemærkninger

Ved den afsluttende revision har vi foretaget opfølgning på tidligere revisionsbemærkninger samt andre forhold omtalt i tidligere revisionsberetninger.

Nedenfor er tidligere afgivne revisionsbemærkninger samt den opfølgning, der er gennemført af regionen i forhold til bemærkningerne, gengivet.

Revisionsberetning nr. 11 af 15. juni 2016 (side 501):

"Afgangsføring /tilstedeværelse af anlægsaktiver

I forbindelse med revisionen er det konstateret, at anlægskartoteket indeholder aktiver, som ikke længere kan lokaliseres hos regionen. Det er anbefalet, at det sikres, at disse aktiver bliver afgangsført, herunder at det sikres, at afskrivninger af disse aktiver ikke fejlagtigt fortsat belaster omkostningsregnskabet.

Det er oplyst, at der administrativt er taget tiltag til en forretningsgang til sikring af faktisk tilstedeværelse (fysisk optælling) af alle anlægsaktiver. Denne er dog ikke effektueret, og der er ved revisionen konstateret aktiver registreret i anlægskartotek og dermed regnskab, som ikke er i regionens besiddelse. Det er ikke muligt at opgøre værdien af de manglende aktiver, da dette vil kræve en fysisk optælling og kontrol.

Det er vores vurdering, at der overordnet er gode forretningsgange, som sikrer, at anskaffelse af nye aktiver bliver registreret, men at afgangen ved blandt andet udskiftning eller udrangering af aktiver er mindre effektiv.

Det bemærkes, at en konsekvens af ovenstående kan være, at regionens regnskab omfatter aktiver, som ikke længere er i regionens besiddelse."

Følgende besvarelse fremgik af Regionsrådets behandling på møde den 16. august 2016:

"Den udførte revision har dog givet anledning til en enkelt bemærkning, idet det i forbindelse med revisionen er konstateret i enkelte tilfælde, at anlægskartoteket indeholder aktiver, der ikke længere kan lokaliseres hos regionen. Disse aktiver bør selvsagt ikke længere indgå i regionens anlægskartotek, og administrationen har derfor taget initiativer til at sikre, at regionens anlægskartotek fremadrettet også afspejler de aktiver, regionen reelt har i sin besiddelse, og der følges op herpå ifm. de kvartalsvise statusafstemninger (herunder afstemning af regionens anlægsaktiver)."

Vores tidligere afsluttende opfølgning i 2016

Vi har ved decentrale besøg i 2016 fulgt op på de tiltag, der tages for at afklare problemstillingen. Det kan konstateres, at der ved alle regionens enheder er taget initiativ til en proces for gennemgang af anlægsaktivernes tilstedeværelse og registrering.

Ved den afsluttende revision for 2016 har vi fulgt op på gennemførelsesgraden hos de enkelte enheder.

Det blev her konstateret, at der for flere enheder var sket fuld gennemgang, eller at gennemgangen var prioriteret omkring de væsentligste værdier og gennemført for disse.

Det blev dog også konstateret, at enkelte enheder primært var nået til beskrivelse og planlægningen af gennemførelsen.

Vores tidligere opfølgning ved løbende revision i 2017

I oktober 2017 er tilstedeværelseskontrol for anlægsaktiver vedrørende alle enheder overgået til Koncernregnskab. Grundet enhedens forholdsvis korte virke, har der ifølge det oplyste på nuværende tidspunkt ikke været gennemført en fyldestgørende og dokumenteret tilstedeværelseskontrol for anlægsaktiverne.

Vi anbefaler, at en sådan kontrol snarest gennemføres for væsentlige aktiver, og vi vil ved den afsluttende revision for 2017 følge op herpå.

Vores aktuelle opfølgning ved afsluttende revision 2017

Koncernregnskab har fået fastsat og gennemført en forretningsgang for kontrol af tilstedeværelsen af anlægsaktiver.

Koncernregnskab har gennemført kontrol af udvalgte anlægsaktiver, enten ved bekræftelse fra hospitalerne/centre, eller ved egen tilstedeværelseskontrol. Det er ved kontrollen konstateret, at nogle registrerede aktiver ikke længere var til stede eller i anvendelse. Der er foretaget korrektioner i overensstemmelse med dette.

Det er vores vurdering, at Koncernregnskab nu har en styrket forretningsgang, som vil omfatte en løbende tilstedeværelseskontrol af anlægsaktiverne. Der er dog ikke med udgangen af 2017 foretaget en fuldstændig kontrol, hvorfor der også efterfølgende vil forventes konstateret mangler i registreringen af afgang.

Vi anser dog bemærkningen for afsluttet, idet eventuelle mangler vurderes at ville være uvæsentlige for regionens regnskabsaflæggelse.

1.6 Øvrige forhold til opfølgning fra tidligere revisionsberetning

1.6.1 Sundhedsplatformen

Sundhedsplatformen har betydning for både regionens produktivitet og regionens indtjening/likviditet i form af tilskud baseret på registreringer og indberetninger gennem sundhedsplatformen.

Det blev i december 2017 oplyst, at administrationen ud fra opgørelse af produktionen og produktiviteten ved afslutningen af regnskab 2017 påregnede at tilbageføre en indtægt på ca. 430 mio. kr., som ellers var indgået fra staten som honorering for forventet meraktivitet i 2017.

Den endelige opgørelse af meraktiviteten har vist, at regionen ikke nåede den fulde ramme fastsat og udbetalt af staten på 430 mio. kr., men dog opnåede en finansieringsindtægt på 376 mio. kr. Der er således opnået et bedre resultat end estimeret af regionen i december 2017, selvom den fulde ramme ikke blev nået.

2 VURDERING AF REGIONENS ØKONOMI

2.1 INDLEDNING

Vi har foretaget en overordnet analyse af nedenstående forhold med betydning for den økonomiske udvikling.

2.2 VURDERING AF BÆREDYGTIG DRIFT

Vurdering af bæredygtig drift tager afsæt i en vurdering af resultatet for 2017 og foregående år, samt forventet regnskab for 2018.

Region Hovedstaden har i 2017 realiseret et overskud med et driftsresultat på 632,7 mio. kr. Resultatet for 2016 var et overskud på 549,2 mio. kr.

Der budgetteres i 2018 med et overskud på 131,5 mio. kr. Der sker overførsel af bevillinger på driftsområdet fra 2017 til 2018 med 767,0 mio. kr. Der budgetteres således ikke med overskud i 2018 efter overførsel af bevillinger.

2.3 DET LIKVIDE BEREDSKAB

Regionen skal overholde lånebekendtgørelsens bestemmelser, således at regionens likviditet opgjort efter kassekreditreglen altid skal være positiv. Det betyder, at regionens gennemsnitlige daglige kassebeholdning, beregnet for de sidste 365 dage, ikke må være negativ.

Regionens likviditet pr. 31. december 2017 (ultimo regnskabsåret) er kun et øjebliksbillede, og det er vores opfattelse, at saldoen pr. 31. december også sædvanligvis er atypisk i forhold til den likvide saldo, som regionen har i løbet af året. Derfor giver den gennemsnitlige kassebeholdning, som opgøres efter kassekreditreglen, også typisk et bedre billede af regionens likviditet.

Den faktiske kassebeholdning opgjort i regnskabet for 2017 er 1,2 mia. kr., mens den gennemsnitlige kassebeholdning, opgjort efter kassekreditreglen, ultimo 2017 udgør 3,0 mia. kr.

Opgørelsen kan dog også ses i sammenhæng med regionens kortfristede tilgodehavender og den kortfristede gæld. Dette er i regnskabet opgjort til -2,3 mia. kr.

2.4 SAMMENFATNING OG KONKLUSION

Regionen har i 2017 realiseret et overskud i driftsresultat. Der var ligeledes overskud i 2016 og forventes også sådant i 2018 dog med en usikkerhed for, om overførelsen af bevillinger til 2019 vil være i niveau med overførelsen til 2018. Overskuddet i 2017 kan opgøres som 1,5 % af de samlede driftsomkostninger og er derfor forholdsvis følsomt over for uventede udsving.

Regionen har med den nuværende kassebeholdning ingen problemer med overholdelse af lånebekendtgørelsens regler om, at den gennemsnitlige kassebeholdning altid skal være positiv, ligesom vi ikke har konstateret forhold, der rejser tvivl om going concern.

Det er vores vurdering, at regionen fortsat skal have stor fokus på den økonomiske styring for at sikre, at driften kan generere likviditet nok til at dække afdrag på lån m.v.

3 REVISIONSMETODIK OG -STRATEGI

Revisionen udføres ved stikprøver, med det formål at vurdere og efterprøve, om interne forretningsgange og kontrolsystemer fungerer hensigtsmæssigt og betryggende. Endvidere vurderes og efterprøves det, om regionens dispositioner vedrørende regnskabsmæssige forhold mv. er i overensstemmelse med Regionsrådets bevillinger og øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

I forbindelse med revisionen vurderes, om udførelsen af Regionsrådets og udvalgenes beslutninger samt den øvrige forvaltning af regionens anliggender er varetaget på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Revisionen gennemføres med udgangspunkt i en af os udarbejdet revisionsstrategi. Revisionsstrategien skal sikre, at revisionen fokuseres mod de væsentligste og mest risikofyldte administrative områder af betydning for årsregnskabet.

Baseret på vores drøftelser med ledelsen og vores kendskab til regionens aktiviteter og forhold i øvrigt, har vi, i forbindelse med planlægningen og udførelsen af revisionen for 2017, identificeret områder med særlige risici for væsentlige fejl i årsregnskabet.

3.1 VÆSENTLIGHEDSNIVEAU

Målet med revisionen af regnskabet er at sætte BDO i stand til at udtrykke en konklusion om, hvorvidt regnskabet i al væsentlighed er udarbejdet i overensstemmelse med Økonomi- og Indenrigsministeriets krav i Budget- og regnskabssystem for regioner.

Ved udarbejdelse af revisionsplanen fastlægger BDO et acceptabelt væsentlighedsniveau for at afdække beløbsmæssig væsentlig fejlinformation. Både beløbets størrelse (kvantitativ) og arten (kvalitativ) af fejlinformationen vurderes.

Væsentlighedsniveauet fastlægges for regnskabet som helhed, og væsentlighedsniveauet anvendes både i planlægningsfasen og ved afslutning af revisionen.

I planlægningsfasen har væsentlighedsniveauet betydning for vores bedømmelse af revisionsindsatsen på de enkelte områder. Områder, som beløbsmæssigt er over væsentlighedsbeløbet, skal undergives revision.

Ved afslutningen af revisionen har væsentlighedsbeløbet betydning for, om vi kan afgive erklæring uden forbehold. Knytter en væsentlig fejl sig til en enkelt regnskabspost, kan der blive tale om, at der alene tages forbehold for den konkrete regnskabspost.

Væsentlighedsniveauet er bestemmende for, hvor stor en fejl vi kan acceptere uden at tage forbehold for, om regnskabet er rigtigt.

Med udgangspunkt i Region Hovedstadens størrelse har vi anvendt et væsentlighedsniveau på 400 mio. kr.

Herudover tager vi hensyn til den operationelle risiko (politiske risiko), så der på områder med særlig bevågenhed vil være et langt lavere væsentlighedsniveau. Det kunne blandt andet være på følgende områder:

- Vederlæggelse af politikere
- Repræsentationsudgifter
- Udbetalinger til enkeltpersoner

Om revisionens tilrettelæggelse og udførelse samt ledelsens og revisors opgaver og ansvar henvises i øvrigt til vores beretning om revisionsaftale (beretning nr. 15) dateret 8. februar 2018.

3.2 DRØFTELSER MED LEDELSEN OM BESVIGELSER

Under revisionen har vi forespurgt ledelsen om risikoen for besvigelser. Ledelsen har over for os oplyst, at regionen efter ledelsens vurdering har et effektivt kontrolmiljø, der afdækker risikoen for, at årsregnskabet kan indeholde væsentlig fejlinformation, herunder fejlinformation som følge af besvigelser.

Ledelsen har endvidere oplyst, at den ikke har kendskab til besvigelser eller igangværende undersøgelser af formodede besvigelser.

Vi har i forbindelse med vores revision ikke konstateret fejl som følge af besvigelser.

3.3 DEN LØBENDE REVISION

Den løbende revision er i løbet af året gennemført ved besøg hos Center for økonomi, samt hos regionens enheder. Formålet med den løbende revision er dels at udøve en aktuel og vedkommende revision, der giver mulighed for løbende at fremsætte forslag til forbedringer under skyldig hensyntagen til omkostninger og risici, dels at sikre et betryggende og effektivt grundlag for regnskabsaflæggelsen i regionen.

Ved den løbende revision har vi gennemgået udvalgte væsentlige forretningsgange på områderne. Vi har lagt vægt på ledelse og styring som indfaldsvinkel til revisionen, og der er således fokuseret på regionens målsætninger og strategier for området, samt på hvorvidt de tilrettelagte procedurer og det etablerede ledelsestilsyn understøtter disse strategier og målsætninger. Når der er god sammenhæng imellem målsætninger, procedurer og ledelsestilsyn, er der tale om effektiv og hensigtsmæssig administration af området.

Om den løbende revision henvises til delberetning nr. 16.

Vi har efter afgivelse af den løbende beretning afsluttet besøg ved yderligere enheder, og hvor det er vurderet relevant, har vi blandt andet undersøgt følgende områder:

- Budgetopfølgingsprocedurer
- Decentral indberetning af løn
- Projektstyring
- Forretningsgange omkring patientregistrering og DRG (Sundhedsplatformen)
- Forretningsgange omkring indtægter

Revisionsbesøg er gennemført ved følgende enheder:

- Rigshospitalet
- Herlev og Gentofte Hospitaler
- Nordsjællands Hospital
- Bispebjerg og Frederiksberg Hospital
- Region Hovedstadens Psykiatri
- Center for Regional Udvikling

De gennemførte besøg har ikke givet anledning til kritiske kommentarer. Der er dog givet administrati-
onen anbefalinger om styrkelse af forretningsgangene på enkelte områder.

3.4 JURIDISK-KRITISK REVISION OG LOVPLIGTIG FORVALTNINGSREVISION, JF. STANDARDERNE FOR OFFENTLIG REVISION (SOR 6 OG 7)

Den lovpligtige revision omfatter ifølge Styrelsesloven både finansiel revision, juridisk-kritisk revision og løbende forvaltningsrevision.

Forvaltningsrevisionen og den juridisk-kritiske revision er udført integreret og sideløbende med den fi-
nansielle revision på udvalgte lovmæssige og væsentlige områder.

Det er i de nye faglige standarder for forvaltningsrevision samt juridisk-kritisk revision fastlagt, at revi-
sor over en 5-års periode skal gennemgå en række fast definerede emner som en del af den samlede
revisionsproces. Kontraktstyring dækker over ét af disse faste emner i forhold til, at kontrakterne skal
omfatte indkøb af varer eller tjenesteydelser, der indgår i det samlede årsregnskab med væsentlige
udgiftsbeløb eller har væsentligt administrativ, samfundsmæssig eller politisk betydning for regionen
som helhed.

3.4.1 Kontraktstyring med eksterne (private) serviceleverandører i Region Hovedstaden

Generelt

Vi har gennemført en forvaltningsrevision og juridisk-kritisk revision af regionens kontraktstyring med
eksterne (private) serviceleverandører, med fokus på om kontrakter styres og administreres hensigts-
mæssigt i forhold til økonomi og kvalitet i opgaveløsningen.

Formål

Fokus har i forvaltningsrevisionen været bredt på kontraktstyring i forhold til regionens kontrakter med
eksterne (private) leverandører. Der er ikke i standarderne på forhånd fastsat forvaltningsområder,
som forvaltningsrevisionen af kontraktstyring skal dække. Den juridisk-kritiske revision har i den forbin-
delse haft fokus på det retslige grundlag for gennemførelse af konkurrenceudsættelse, herunder om
der er tilrettelagt et styringsgrundlag, der kan sikre og dokumentere, at regionen har indgået kontrak-
ter i overensstemmelse med gældende regler.

3.4.2 Revisionens omfang og udførsel

Vi har med udgangspunkt i udtræk for økonomisystemet og indkøbssystemet, i dialog med regionen,
udvalgt følgende forvaltningsområder og kontrakter til nærmere gennemgang:

- Forenede Service A/S, vedr. rengøringsydelser for hhv. Rigshospitalet og Psykiatrisk Center Kø-
benhavn

- TDC NetDesign A/S, vedr. outsourcing af drift, support, overvågning og vedligeholdelse af regionens netværk
- Foreningen af Danske Lægestuderende (FADL) i København, vedr. vikarydelser

Der er taget udgangspunkt i regionens indkøbspolitik og i det kontraktlige grundlag, herunder udbudsmateriale samt mødereferater, afregningsgrundlag mv.

Det er primært den daglige controlling samt den løbende opfølgning og dialog med leverandøren inden for gældende regler, der har været genstand for forvaltningsrevisionen og den juridisk-kritiske revision.

3.4.3 Konklusion

Det er vores opfattelse, at Region Hovedstaden overordnet har en hensigtsmæssig organisering og styring af indkøbs- og udbudsområdet, herunder kontraktstyring med eksterne (private) leverandører, som medvirker til at sikre en styring af driften på en sparsommelig og forsvarlig måde.

Ligeledes vurderes det, at regionen har tilrettelagt et styringsgrundlag, der kan sikre og dokumentere, at regionen har indgået kontrakter i overensstemmelse med gældende regler på indkøbs- og udbudsområdet. Det bemærkes dog, at indkøbspolitikken ikke er opdateret siden 2007, og det anbefales, at der foretages en revision af politikken, så den er tilpasset nyeste lovgivning mv. på området.

I forhold til at sikre en højere grad af aftaleoverholdelse anbefaler vi, at der arbejdes mere struktureret med compliance mål (niveau for anvendelse af kontrakt) decentralt, og at der prioriteres et generelt ledelsesfokus på tværs af organisationen på compliance med Indkøb som omdrejningspunkt.

Generelt er det vores vurdering, at regionen systemmæssigt understøtter indkøb, udbud og kontraktstyring på en hensigtsmæssig måde, men at der fortsat er muligheder for at styrke platformen, herunder blandt andet ved automatiske priskontroller. Det er dog samtidig vores anbefaling, at der igangsættes et arbejde for at sikre, at så mange kontrakter som muligt bliver indført i systemerne, sådan at der dels kan skabes et mere samlet overblik over kontrakter og dels kan foretages en mere optimal udbudsplanlægning.

Specifikt på rengøringsområdet er det vores vurdering, at der i regionens centre og enheder er gode erfaringer med at håndtere såvel interne som eksterne leverandører af rengøringservice. Der ses dog ikke taget begrundet stilling til, hvilken løsning der er den optimale for regionen som helhed i relation til at få udført opgaven internt eller af eksterne leverandører. Herunder hvilken løsning der kvalitetsmæssigt og økonomisk er mest hensigtsmæssig. Regionen bør derfor overveje at igangsætte en samlet analyse af rengøringsområdet.

Vi anbefaler afslutningsvist, at regionen får prioriteret og igangsat kontroller af, om de private leverandører lever op til de af regionen opstillede arbejdsklausuler og sociale klausuler. Dette bør prioriteres for private leverandører på særligt udsatte kontrakter eller på særligt udsatte områder - fx bygge- og anlægsområdet samt bl.a. rengøringsområdet - ud fra en risikobaseret tilgang, sådan at kontrolindsatsen giver mest mulig værdi for regionen. Kontrolindsatsen kan med fordel koordineres med fagforbund o.l. i relation til at begrænse omfanget af timer, som sådanne kontroller normalt omfatter.

3.5 DEN AFSLUTTENDE REVISION

Den afsluttende revision sikrer, at de aflagte regnskaber ikke indeholder væsentlige fejl. Det vil sige, at regnskabet er korrekt og giver et retvisende billede af regionens samlede økonomiske resultat og stilling.

4 REVISION AF REGIONENS INTERNE IT-KONTROLLER

Omfang

Revisionen har omfattet revision af regionens generelle it-kontroller og udvalgte applikationskontroller for de it-systemer, der har betydning for regionens regnskabsføring og regnskabsafklæggelse.

Vi har tilrettelagt revisionen efter et rotationsprincip, således at ikke alle områder revideres i samme omfang hvert år. I 2017 har revisionen omfattet følgende områder:

Procedurer og kontroller for ændring og vedligeholdelse af regionens sundhedsplatform.

Adgangssikkerhed til økonomistyringsystem, Windows AD og sundhedsplatform og sygesikringsystem, herunder brugeradministration, brugerrettigheder, adgangskontrol og systemadministration.

Outsourcing af centrale it-systemer, herunder regionens egne kontroller samt indhentelse og vurdering af revisorerklæringer fra it-serviceleverandører.

Udvalgte områder indenfor GDPR

Revisionen har desuden omfattet elementer af forvaltningsrevision inden for it-organisation, it-politikker og it-risikovurderinger. Desuden en overordnet gennemgang af cybersikkerhed. Endvidere har revisionen omfattet en opfølgning på konstaterede svagheder fra sidste år.

Det udførte arbejde

Vi har foretaget forespørgsler hos it-ledelsen, medarbejdere med ansvar og opgaver inden for it samt systembrugere.

Vi har udført revisionshandlinger i form af inspektioner, observationer og udførelse af kontroller, herunder gennemgang af modtagne dokumenter og materialer, efterprøvelse af interne it-kontroller og dokumentation herfor samt test af de interne it-kontrollers funktionalitet, hvor dette er relevant.

Vi har baseret revisionen på eksterne revisorerklæringer med høj grad af sikkerhed for de dele af it-systemerne, som ATOS A/S og Silkeborg Data A/S er ansvarlige for i henhold til aftale med Regionerne.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at Regionerne i alle væsentlige henseender har implementeret hensigtsmæssige interne it-kontroller, der medvirker til at opretholde informationernes integritet og sikkerheden af data, som it-systemerne behandler i forhold til regnskabsføringen og regnskabsafklæggelsen.

Cybersikkerhed bør i en hver region være højt på agendaen. Dette understreges blandt andet af Center for Cyber Sikkerhed's vurdering af cybertrussels niveauet i Danmark som for andet år i træk vurderes for meget høj. Dertil den iboende risiko som ligger i regionerne som led i de meget personfølsomme oplysninger som behandles om borgernes helbred. I forbindelse med vores gennemgang af regionens it-sikkerhed i forhold til internettet, herunder cybersikkerhed og systemsikkerhed m.v., har vi foretaget en overordnet vurdering af områderne og drøftet en række forhold med ledelsen som vi vil følge op i forbindelse med 2018 revisionen, herunder regionens ibrugtagning af nyt lagersistem.

Selv om cyberrelaterede kontrolmangler ikke direkte ses at have betydning for regnskabsafklæggelsen for 2017 anbefaler vi regionerne fortsat at sikre et kontinuerligt og formaliseret fokus på området. Dette til sikring af, at det faktiske it-sikkerhedsniveau afspejler ledelsens og politikernes forventninger her til. Der er overfor administrationen påpeget nogle konkrete områder, hvor vi anser kontrollen for mangelfuld, eller mangelfuldt beskrevet/dokumenteret, som vi vil følge op på i 2018 i samarbejde med ledelsen.

5 REVISION AF ÅRSREGNSKABET

5.1 ÅRSREGNSKABETS OPBYGNING OG INDHOLD

Vi har undersøgt, om regionens regnskabsaflæggelse er foretaget i overensstemmelse med formkravene i Økonomi- og Indenrigsministeriets gældende regler.

Vi har fulgt op på, om de i forhold til regnskabet for 2016 foretagne ændringer i regionens regnskabspraksis er tilstrækkeligt belyst i regnskabsaflæggelsen, samt om disse ændringer er godkendt af Regionsrådet. Det er endvidere vurderet, om de foretagne ændringer er i overensstemmelse med Økonomi- og Indenrigsministeriets regler.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at regionens regnskabsaflæggelse er foretaget i overensstemmelse med formkravene udmeldt af Økonomi- og Indenrigsministeriet.

5.2 FORRETNINGSGANGE FOR REGNSKABSAFLÆGGELSEN

Regionens forretningsgange vedrørende regnskabsaflæggelse er gennemgået. Ved denne gennemgang har vi vurderet, om regionen i tilstrækkelig grad sikrer korrekt regnskabsaflæggelse ved hjælp af procedurer, ansvarsplacering og ledelsestilsyn, herunder anvendelse af materialeplaner og andre styringsystemer.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at forretningsgangene vedrørende regnskabsaflæggelse generelt har fungeret tilfredsstillende.

5.3 BUDGET- OG BEVILLINGSKONTROL

Vi har påset, at regionens finansielle dispositioner er i overensstemmelse med det vedtagne budget, meddelte tillægsbevillinger og øvrige beslutninger af bevillingsmæssig karakter.

Samtidig har vi undersøgt, om regionens bevillingsniveau er fastlagt i overensstemmelse med gældende regler.

Konklusion

Vi har i det aflagte regnskab ikke konstateret overskridelse af de meddelte bevillinger, og det vedtagne bevillingsniveau er i overensstemmelse med gældende regler.

5.4 TILSKUD OG BIDRAG

Generelle tilskud er sammenholdt med opgørelser udarbejdet af Økonomi- og Indenrigsministeriet.

Vi har endvidere undersøgt, om regionens kontering er i overensstemmelse med konteringsreglerne i Budget- og regnskabssystemet for regioner.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at tilskuds- og bidragsbeløb er korrekt optaget i regnskabet.

5.5 REFUSION AF KØBSMOMS

Vi har ved den afsluttende revision påset, at opgørelsen af købsmomsrefusion er udarbejdet efter gældende regler.

Ved gennemgangen af området har vi blandt andet påset, at der er tilrettelagt en forretningsgang, der sikrer korrekt udarbejdelse af momsopgørelsen.

Det skal dog anføres, at Region Hovedstaden har igangsat et arbejde med at få korrigeret konstaterede bogføringsmæssige fejl, som er opstået omkring positivlisten for moms. Fejlene er opstået efter indførsel af et nyt økonomisystem og kan derfor afgrænses til perioden 2014 til 2017. De konstaterede fejl i 2017 frem til og med oktober er korrigeret i regnskab og refusionsopgørelse. De konstaterede ikke korrigerede fejl fra årene 2014 til 2016 er først opgjort efter supplementsperiodens udløb for 2017 og er derfor ikke medtaget i regnskabet, eller medtaget i refusionsopgørelsen for 2017. De ikke korrigerede, men på nuværende tidspunkt kendte fejl, kan opgøres til 122,7 mio. kr., som vil indgå i 2018 som ekstra refusion. Beløbet vil indgå i regionens kassebeholdning, men ikke påvirke driftsresultatet.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at opgørelsen af købsmomsrefusion er korrekt udarbejdet og korrekt indregnet i regnskabet, bortset fra de ovenfor anførte korrektioner. Vi har derfor i vores særskilte erklæring om momsrefusionsopgørelsen forsynet erklæringen med forbehold for opgørelsens fuldstændighed, med henvisning til ovenfor anførte korrektionsbeløb på 122,7 mio. kr., der vil indgå i 2018 som ekstra refusion, men retteligt vedrører tidligere periode 2014 til 2016.

5.6 LØNNINGER OG VEDERLAG

Vi har i løbet af året gennemgået regionens forretningsgange og stikprøvevist efterprøvet dokumentation, beregning og udbetaling i lønsagerne.

Det er ved revisionen af årsregnskabet undersøgt, om lønsystemet er afstemt til bogholderiet/årsregnskabet.

Det er endvidere påset, at de til SKAT afgivne oplysninger om løn mv. er afstemt, ligesom det er kontrolleret, at tilbageholdt A-skat mv. er afregnet og afstemt.

Konklusion

Det er vores vurdering, at de interne kontroller udføres på betryggende vis og i henhold til regionens gældende retningslinjer.

De nødvendige afstemninger af lønsystemet i forhold til bogholderiet/årsregnskabet er foretaget.

Det er endvidere dokumenteret, at der er overført korrekte oplysninger om lønforhold mv. til SKAT.

5.7 SYGESIKRING

Formålet med vor revision har været at påse, at der er korrekt sammenhæng mellem sygesikringssystemet og økonomisystemet til sikring af, at der er sket korrekt oplysning til skattemyndighederne for udbetalte beløb.

Konklusion

Det er vores opfattelse, at der er afgivet korrekt oplysning til skattemyndighederne for udbetalte beløb vedr. sygesikring.

5.8 ANLÆGSVIRKSOMHED

Vi har gennemgået udvalgte investeringsregnskaber for at sikre, at der er korrekt sondring mellem anlæg og drift. Endvidere har vi i vores gennemgang fokuseret på bilagene, som er konteret under de enkelte investeringsprojekter. Gennemgangen af bilagene har haft til formål at sikre, at bilagene behandles korrekt, jf. gældende konteringsregler, og at regionens kasse- og regnskabsregulativ overholdes.

Vi har undersøgt regionens regler vedrørende aflæggelse af investeringsregnskaber, herunder hvorvidt gældende lovgivning følges i forhold til aflæggelsen.

Konklusion

Det er vores vurdering, at regionens anlægsregnskaber er udarbejdet og aflagt i overensstemmelse med gældende regler og regionens retningslinjer.

5.9 BALANCEN

5.9.1 Generelt

Vi har ved den afsluttende revision foretaget en række handlinger med henblik på at vurdere, om balancen giver et retvisende billede af regionens aktiver og passiver i overensstemmelse med retningslinjerne i Budget- og regnskabssystem for regioner.

Vores gennemgang har omfattet udvalgte poster fra balancen, og vi har blandt andet påset:

- at posterne er indregnet og målt i overensstemmelse med Budget- og regnskabssystem for regioner og regionens regnskabspraksis
- at materielle og immaterielle anlægsaktiver er optaget i overensstemmelse med anlægskartotekets oplysninger, og at til- og afgang er korrekt registreret i anlægskartoteket
- at finansielle anlægsaktiver er korrekt indregnet, herunder at aktier, andelsbeviser og ejerandele i interessentskaber er korrekte i forhold til regionens ejerandele
- at omsætningsaktiver er korrekt indregnet og periodiseret
- at likvide beholdninger er korrekt indregnet og periodiseret
- at egenkapitalen er fordelt, registreret og klassificeret korrekt
- at indregning og måling af hensatte forpligtigelser er sket i overensstemmelse med gældende regler
- at gældsforpligtigelser er korrekt indregnet og periodiseret.

5.9.2 Materielle og immaterielle anlægsaktiver

Vi har gennemgået materielle og immaterielle anlægsaktiverne og vurderet, hvorvidt indregning og måling, herunder nettotilgangen, stemmer overens med den fastlagte regnskabspraksis, og herunder at aktiverne vurderes at være til vedvarende brug.

Vi har stikprøvevis kontrolleret den fysiske tilstedeværelse af de i anlægskartoteket opførte aktiver samt stikprøvevis kontrolleret årets til- og afgang.

Endelig har vi gennemgået afgang og de foretagne af- og nedskrivninger og påset, at de materielle og immaterielle anlægsaktiverne afskrives i overensstemmelse med anvendt regnskabspraksis. De foretagne afskrivninger er efter vores vurdering tilstrækkelige til dækning af årets værdiforringelse, og vi anser vurderingen af anlægsaktiverne som forsvarlig.

5.9.3 Øvrige aktiver

De øvrige aktiver består af langfristede tilgodehavender, varebeholdninger, tilgodehavender og likvide beholdninger.

Vi har påset, at mellemværender med pengeinstituttet er optaget til saldiene pr. 31. december 2017 og er afstemt med pengeinstituttets noteringer. Vi har indhentet engagementsoversigt fra pengeinstitutter.

Vi har gennemgået forretningsgangen for afstemning af konti i pengeinstitutter. Forretningsgangen skal bl.a. sikre, at der jævnligt foretages afstemning med pengeinstitutternes noteringer i henhold til den vedtagne forretningsgang. Det er påset, at de interne regler overholdes, og at afstemningerne er af god kvalitet.

I forbindelse med vores revision har vi kontrolleret, at varebeholdningerne er værdiansat i overensstemmelse med sidste år og den valgte regnskabspraksis.

Vi har gennemgået debitorlisten. Det er efter gennemgangen af debitorerne vores opfattelse, at debitormassen ikke indeholder væsentlige tabsrisici.

Det skal dog anføres, at der som tidligere anført stadig udestår en afklaring af tilgodehavender hos Region Hovedstadens Psykiatri, hvor regionen har opkrævet en anden region for udenlandske patienter, som er på et hospital med en behandlingsdom. Denne anden region har gjort indsigelser mod opkrævningen. Det oplyses ved revisionen for 2017, at der fortsat er dialog om forholdet, som således ikke er afklaret. Saldoen omfatter nu ikke alene udenlandske patienter, og det udestående beløb oplyses ved udgangen af 2017 at udgøre ca. 130 mio. kr. Ledelsen har overfor os oplyst, at beløbet i al væsentlighed forventes at blive inddrevet, hvilket vi har taget til efterretning.

5.9.4 Hensættelser

Vi kan efter vores gennemgang tilslutte os de i årsregnskabet foretagne hensættelser, som består af

- Hensættelse vedr. ikke forsikrede tjenestemandspensioner
- Erstatninger vedr. arbejds- og patientskader, samt
- Hensættelser vedr. tilsagn om støtte til:
 - Kulturel virksomhed
 - Erhvervsudvikling
 - Uddannelse, samt
 - Tværgående formål

5.9.5 Gæld

Vi har gennemgået de finansielle dispositioner, herunder de optagne lån.

Vi har kontrolleret, at den optagne, langfristede gæld er i overensstemmelse med kreditgivernes noteringer.

Vi har gennemgået udvalgte afstemninger af kortfristet gæld, og stikprøvevis foretaget sammenholdelse til eksterne kontoudtog mv. For skyldige og afsatte beløb har vi gennemgået og vurderet grundlaget for de foretagne reservationer.

KONKLUSION BALANCEN

Det er vores opfattelse, at balancens poster i væsentlighed er dokumenteret tilfredsstillende. Regionens forretningsgange, ledelsestilsyn og egne kvalitetskontroller har sikret en god kvalitet i afstemningerne.

Vores gennemgang af udvalgte poster bekræfter, at regionens aktiver og passiver er indregnet i balancen i overensstemmelse med retningslinjerne i Budget- og regnskabssystem for regioner og regionens regnskabspraksis.

5.10 PANTSÆTNINGER OG EVENTUALPOSTER

Vi har gennemgået pantsætninger og eventualposter, og vi har i den forbindelse modtaget en ledelseserklæring.

Konklusion

Det vurderes, at der i tilstrækkeligt omfang er redegjort for pantsætninger og eventualposter.

5.11 LÅNOPTAGELSE

Vi har gennemgået regionens procedure for lånoptagelse og lånerammeopgørelse for bl.a. at påse, at denne følger Økonomi- og Indenrigsministeriets regler på området.

Endvidere har vi påset, at den udarbejdede opgørelse over lånerammen kun indeholder kategorier af udgifter og beløbsstørrelser, som kan medtages, jf. lånebekendtgørelsen med tilhørende fortolkninger.

Konklusion

Regionens lånerammeberegning og lånoptagelse er i overensstemmelse med gældende regler.

6 REVISION AF DE SOCIALE REGNSKABER - OMRÅDER MED STATSREFUSION

Efterfølgende redegøres for revisionsforløbet og vurderingerne af regionens administration på det sociale område.

Revisionen udføres i overensstemmelse med god offentlig revisionskik.

6.1 PERSONSAGER

Tilskud til servicejob (Lov 140 af 25.03.2002 om ophævelse af lov om servicejob).

Vi har ikke foretaget test af kontroller i personsager, da der alene er 2 sager, som er revideret før, uden fejl. Vi har undersøgt forretningsgange omkring administrationen af disse sager og påset, at sagerne stadig er aktive i dele af året.

Konklusion

På baggrund af den udførte revision er det vores opfattelse, at området administreres efter samme principper som tidligere år og i overensstemmelse med gældende regler, hvorfor vi har fravalgt sagsrevisionen.

6.2 REGNSKABSAFLÆGGELSE OG RESTAFREGNING AF REFUSION

Vi har kontrolleret, at regionen har afstemt restafregningskemaerne til bogføringen. Regionen har indberettet statsrefusionsskema for 2017. Den samlede refusion udgør 126 t.kr.

Vi har efter vores gennemgang afgivet en revisorerklæring uden forbehold.

7 KVALITETSFONDSBYGGERIER

Vi har som foreskrevet foretaget særskilt revision af de af regionen udarbejdede kvartalsrapporter for kvalitetsfondsbyggerierne, senest af kvartalsrapporterne for 1. kvartal 2018.

Kvalitetsfondsfinansierede anlægsprojekter for 1. kvartal 2018 omfatter:

Projekt	Samlede udgifter i løbende priser
Nyt hospital Bispebjerg	533,7 mio. kr.
Nyt hospital Hvidovre	582,9 mio. kr.
Nyt hospital Nordsjælland	417 mio. kr.
Ny retspsykiatri Sct. Hans	65,5 mio. kr.
Nyt hospital Herlev	1.596,7 mio. kr.
Det nye Rigshospital	1.531,9 mio. kr.

Kvartalsrapporterne forventes behandlet på Forretningsudvalgets og Regionsrådets møde den 19. juni 2018 og er således på nuværende tidspunkt formelt set ikke endelige.

Vi har baseret på foreliggende udkast til kvartalsrapporter udarbejdet udkast til revisionserklæringer, som har været forelagt regionens daglige ledelse.

Revisionserklæringerne forventes afgivet uden forbehold.

Dog har vi i revisionserklæringerne fremhævet en række forhold, som efter vores opfattelse kræver særlig opmærksomhed fra regionens ledelse, herunder følgende forhold:

- Klagesag om projektkonkurrence
- Ændring i udbudsstrategi
- Økonomiske risici
- Forslag om styrkelse af reserver
- Forsinkelse af projekt
- Uenighed med DTØ om risikobillede
- Risiko for, at projektet ikke kan realiseres inden for rammen

Vi henviser til de enkelte erklæringer, der som omtalt ovenfor behandles af regionen på møde den 19. juni 2018.

8 AFGIVNE REVISIONSBERETNINGER OG PÅTEGNEDE OPGØRELSER MV.

8.1 REVISIONSBERETNINGER AFGIVET TIL REGION HOVEDSTADEN

Ud over nærværende beretning om revisionen af årsregnskabet er der afgivet følgende delberetninger:

Beretning om	Nr.	Dato
Revisionsaftale	15	8. februar 2018
Løbende revision	16	8. februar 2018
Revision af statsligt, aktivitetsafhængigt tilskud i 2017 til regionens sygehusvæsen samt af aktivitetsbestemt, kommunal medfinansiering på sundhedsområdet for 2017	17	15. juni 2018

8.2 DIALOG MED POLITISK OG ADMINISTRATIV LEDELSE

- Revisionsudvalgsmøde den 22. september 2017 om aktuelle forhold og regnskabs- og revisionsmæssige fokusforhold for 2017.
- Revisionsudvalgsmøde 7. februar 2018 om revisionsberetning om løbende revision 2017.
- Revisionsudvalgsmøde 8. juni 2018 om afsluttende revisionsberetning for 2017.

8.3 PÅTEGNEDE OPGØRELSER, ØVRIGE OPGAVER SAMT REDEGØRELSER

Der henvises til oversigten i bilag 1.

9 REVISORS ERKLÆRING

Vi erklærer, at

- vi opfylder de i lovgivningen indeholdte habilitetsbestemmelser
- vi under revisionen har modtaget alle de forklaringer, oplysninger, dokumenter mv., som vi har anmodet om.

Vi har iværksat foranstaltninger til sikring af, at BDO lever op til kravene i Bekendtgørelse 965 af 28. juni 2016 om Kommunal og regional revision, herunder Revisorlovens § 24 a og b.

Roskilde, den 15. juni 2018

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab
CVR-nr. 20 22 26 70

Per Lund
Statsautoriseret revisor

Lasse Jensen
Statsautoriseret revisor

BILAG 1, OMRÅDER MED SÆRLIGE RAPPORTERINGSKRAV

Vi har efterfølgende beskrevet den udførte revision på øvrige områder med særlige rapporteringskrav, hvor der ikke i forvejen er afgivet særskilt revisionsberetning.

Projektrekskaber med tilhørende revisionsberetning

Vi har i løbet af regnskabsåret 2017 og frem til afgivelse af denne beretning forsynet følgende projektregnskaber med vores revisionserklæring samt afgivet en revisionsberetning til tilskudsyderen:

- Pheomelanin, quantification and role in skin cancer
- Early detection of response to treatment in cancer
- The Heart failure progression study
- Development of oral treatment
- D-TECTING disease - from exposure to vitamin D during critical periods of life
- FEPRODI
- Regulation of tendon matrix and its mechanical properties in elderly individuals, Influence of physical training
- Hovedstadsregionens Elbilpartnerskab
- The effect of aging and training on intramuscular connective tissue
- Molecular Analysis
- The role of adenosine in regulation of cerebral blood flow during hyperammonaemia and liver
- Ung med diabetes
- Peer-støtte i den sammenhængende recovery-indsats for mennesker med psykiske lidelser
- Database for severe Epilepsy
- Acute stroke research
- Seksuelt misbrugte børn
- Childhood body size, growth and risk of adult breast
- Identifying neurobiological factors that determine the emergence of late-term potentiation etc
- Videncenter for seksuelle overgreb, 2016
- Projekt Sociolancen
- Cognitive remediation therapy vs. standard treatment in subject at ultra-high risk of psychosis
- Alterations in the brains connectome in severe Traumatic brain injury
- Characterization and management of muscle disease
- Regulation of germ cell renewal and maturation Implications for male infertility
- Shared care - Collabri
- Regulatory selfreactive T cells
- Styrket uddannelsesindsats på sikrede institutioner
- ELDORADO
- At the core of depression
- Kvalitetsløft på de regionale fødeafdelinger
- Demenshandlingsplan, initiativ 1

- Demenshandlingsplan 11
- Demenshandlingsplan, initiativ 18
- Nationalt Videnscenter for demens 2017
- App til fertilitetspatienter
- The Radmis project
- Kvalitetsløft fødeafdelinger Rigshospitalet
- Kvalitetsløft fødeafdelinger, Hvidovre Hospital
- Kvalitetsløft fødeafdelinger, Herlev Hospital
- Animal genomes as models for human health
- Elbilpartnerskabet Østdanmark
- En styrket genoptræningsindsats til fysisk sårede veteraner på Rigshospitalet
- Bæltefrit Center 2017 - vidensbaseret nytænkning og deeskalerende rammer
- Gode beslutningsforløb for patienter med lungekræft og deres pårørende
- RANKL
- REGIONALE OG TVÆRFAGLIGE TEAMS VEDR. MEDICIN
- Cathepsins in type 1 diabetes
- Forskning som virkemiddel i arbejdsmiljøreguleringen
- Allergic disease and risk of cancer and infections
- The biological roles of intracellular MBL/ficolin/CL-11 Associated Serine Proteases (IMASPs)
- Early milk and microbiota
- Videncenter for seksuelt misbrugte børn for 2017
- Videncenter for seksuelle overgreb
- Elbilpartnerskab 3.0 - Partnerskabet for anskaffelse af elkøretøjer
- Indføring i bornholmske DNA
- BIOFORS
- Advancing Andrology: A comprehensive Non-invasive Diagnostic Platform
- Partnerskabet: Ungeevent om psykisk sårbarhed
- Overvågningsprogram om mænds sædkvalitet
- Centre for Research in Intensive care, CRIC

Alle projektregnskaber er forsynet med vores erklæring om, hvorvidt tilskudsopførelsen efter vores opfattelse i al væsentlighed er udarbejdet i overensstemmelse med tilskudsyders tilskudsbrevs bestemmelser, samt at tilskuddet er anvendt til det bevilgede formål.

De afgivne revisionsberetninger er hver for sig ikke omfattet af Lov om regioner og om nedlæggelse af amtskommunerne, Hovedstadens Udviklingsråd, Hovedstadens Sygehusfællesskab § 29 med henvisning til § 42b, stk. 1, i Den kommunale Styrelseslov og er således ikke udsendt til de enkelte regionsrådsmedlemmer, men alene fremsendt til tilskudsyder samt regionens administration.

Oversigt over revisionspåregnede opgørelser for 2017

Kvartalsopgørelser, kvalitetsfondsbyggerier

- Kvalitetsfondsprojekter, 1. kvartal 2017, Det nye Rigshospital og Nyt Hospital Herlev
- Kvalitetsfondsprojekter, 2. kvartal 2017, Det nye Rigshospital, Nyt Hospital Herlev, Nyt hospital Bispebjerg
- Kvalitetsfondsprojekter, 3. kvartal 2017, Det Nye Rigshospital, Nyt Hospital Herlev, Nyt hospital Bispebjerg
- Kvalitetsfondsprojekter, 4. kvartal 2017, Det Nye Rigshospital, Nye Hospital Herlev, Nyt Hospital Bispebjerg, Ny Retspsykiatri Sct. Hans

Udbetalingsanmodning, kvalitetsfondsbyggerier

- Nyt Hospital Hvidovre, Udbetalingsanmodning

EU projekter

- Projekt IFAAM 13.02.2018
- Projekt iFAAM

NIH projekt

- NIH Projekt 2016

Investeringsregnskaber

- Byggeprogram og disponeringsforslag for opførelse af Nyt Hospital Nordsjælland
- Køb af Skansegården
- Ny Retspsykiatri Sct. Hans for perioden 2010 - 30. juni 2017
- Nedbrydning og miljøsanering ifbm. Kvalitetsfondsbyggeriet Rigshospitalet, for perioden 1. december 2013 til 1. august 2015
- Opførelse af parkeringshus
- Nyt Hospital Nordsjælland
- Renoveringsprojekter 2012, Gentofte Hospital
- Opførelse af patienthotel og administrationsbygning
- Akutmodtagelse med observationssenge på Bornholms Hospital
- Anskaffelse af fondbetalt CT scanner
- Sydfløjen Gentofte Hospital

Værditabsordningen

- Værditab, Klampenborgvej 37
- Værditab, Tulipanvej, Glostrup
- Værditab, Kastanielunden 6, Glostrup
- Værditab, Kastanielunden 5, Glostrup
- Værditab, Damhusdalen 29, Rødovre

- Værditab, Gladsaxevej 143, Søborg
- Værditab, Hvidovrevej 37 B, Rødovre
- Værditab, Løvevej 7, Rødovre
- Værditab, Hvidovre Strandvej 59, Hvidovre
- Værditab, Tolstojs Alle 30, Søborg
- Værditab, VTO Tingvej 12, København S.
- Værditab, Kjeld Langes Gade 2, København K.

Øvrige

- Takster 2017, Boforner
- Refusion, sociale udgifter 2017
- Momsrefusion 2017
- Feriepenge
- Tjenestemandspensioner 2017
- Tjenestemandspensioner, 1. halvår 2017
 - Trafikselskabet Movia
 - Sundheds- og ældreministeriet
 - Børne- og Socialministeriet
- Tjenestemandspensioner, 2. halvår 2017
 - Trafikselskabet Movia,
 - Sundheds- og ældreministeriet,
 - Børne- og Socialministeriet
- Evaluering af palliation
- Effekten af det nye nationale kompetenceudviklingsprogram Sikre fødsler
- Uturn II
- Team Bryst og Colon kræft
- The efficacy of pivmecllinam 3 days respectively 5 days
- Childhood bodysize, growth and the risk of adult breast, colorectal, endometrial and prostate cancer, NY OG OPDATERET ERKLÆRING
- Projekt NEXT 2017
- Erhvervs Ph.d.-uddannelse for Signe Rosenlund
- Projekt REAFEL
- Ny teknik til præcis og sikker smertelindring i hele operationsforløbet
- The development of physiotherapy services at Mnazi Mmoja Hospital and support to the establishment of a physiotherapy education
- Genbrug og Donation GTS 2017
- Xvac: Xray induced cancer vaccination
- Udendørs skiltning i Region H
- BigTempHealth: Temporal analysis of big biomedical data from the healthcare sector

- Projekt NEXT 2016
- Platformen Advancing Andrology, A comprehensive Non invasive Diagnostic platform
- iPSYCH WP4, professor Thomas Werge
- Anskaffelse af fondsbetalt CT scanner
- iPSYCH WP4, professor Merete Nordentoft

Øvrige opgaver

Her nævnes de væsentligste områder, vi har ydet regionen bistand med, herunder særlige analyser mv. med særskilt rapportering:

- Beregning af scenarier for omorganisering af køkkenerne på Herlev og Gentofte Hospital.
- Rigshospitalet, Økonomianalyse/målnedbrydning på mad og ernæringsområdet
- Nyt Bispebjerg og Nyt Hvidovre - risikoscreening
- Genberegning af omkostningsniveauet i Centralkøkkenet, Sct. Hans
- Design og udvikling af en model til brug for fremtidig afdækning af de enkelte afsnits forplejningsprofil. PC Sct. Hans
- Diverse moms og skattemæssige forespørgsler og afklaringer, herunder kvalitetssikring af opgjort korrektion af delvis momsrefusion
- Uafhængig risikovurdering for kvalitetsfondsbyggerier
- Assistance med etablering af fælles bogholderi og regnskabsfunktioner
- Gennemgang af vederlæggelse af regionsrådsmedlemmer

Forinden accept af ovennævnte arbejder har vi særskilt vurderet betydningen heraf for vores uafhængighed.

Det er vores opfattelse, at de udførte opgaver enkeltvis og samlet er udført i overensstemmelse med gældende bestemmelser om revisors uafhængighed.